استفتائات جدید (آذر ۱۴۰۵) - 1 /آذر/ 1405

احکام زکات (بخش پنجم)

۱. اگر حیوان در امور کاری یا زندگی شخصی مورد استفاده قرار میگیرد (مثل سواری یا شخم زدن) جزء نصاب محاسبه نمی شود.

۲. حیوانی که چاق شده و برای ذبح و مصرف آماده است و نیز حیوان نری که برای جفت گیری استفاده می شود و نیز گوسفندی که از زایمان آن ۱۵ روز کمتر گذشته است، در نصاب محاسبه نمی شود. دوم: تغذیهٔ حیوان در تمام طول سال زکاتی، فقط با چریدن در مراتعی باشد که به نحو متعارف کشت نشده باشد (خودرو باشد).

اگر مالک حیوان برای چراندن حیوان در علفزارهای مرتع آن را اجاره کند یا قیمت علوفهٔ آن را بپردازد یا مجبور شود هزینه ای به ظالم بپردازد و حیوان را در آن بچراند، موجب سقوط زکات نمی شود.

اگر بذر علوفه در مرتع به صورت دستی پاشیده شده باشد، اما انسان در کشت و داشت آن فعالیتی نداشته باشد، موجب عدم تعلق زکات نمی شود.

اگر یک یا دو روز یا چند روز غیرمتصل، تغذیهٔ حیوان به غیر صورت یاد شده باشد، موجب عدم تعلق زکات نمی شود. سوم: مقدار نصاب (مثلا ۴۰ گوسفند) بدون تعویض و تغییر، یک سال کامل در ملک مکلف باشد.

با آغاز ماه دوازدهم، زکات واجب می شود و مقدار زکات (مثلا یک گوسفند) به نحو متزلزل به ملکیت فقرا در می آید که در صورتی که شرایط وجوب تا پایان ماه دوازدهم باقی باشد، ملکیت مستقر می شود. تعلق زکات در آغاز ماه دوازدهم موجب می شود که مکلف با آغاز این ماه (همان طور که قبل از این زمان می توانست در نصاب تصرف کند به طوری که مانع از تعلق زکات شود، مثلا تعدادی از حیوانات را تعویض کند یا بفروشد) نمی تواند اختیارا در شرایط نصاب، خلل ایجاد کند تا وجوب را از آن ساقط کند ؛ بله اگر در طول ماه ۱۲ بدون اختیار مکلف یکی از شرایط تعلق وجوب از بین برود، مثلا تعدادی تلف شوند و نصاب ناقص شود یا زمستان شود و مکلف ناچار شود تغذیه دستی انجام دهد، در این صورت وجوب ساقط می شود و ملکیت متزلزل از فقرا به مکلف باز می گردد.

احکام زکات (بخش ششم)

شرایط حیوانی که به عنوان زکات پرداخت می شود: اگر حیوانات داخل در نصاب، سالم و جوان و غیرناقص باشند، زکات آن نیز باید حیوان سالم، جوان و غیرناقص پرداخت شود، مگر آنکه همهٔ نصاب مریض یا پیر یا ناقص باشند، در این صورت پرداخت زکات از همان حیوانات اشکال ندارد. حیوان مریض از نصاب حیوان های سالم و حیوان پیر از نصاب جوان و حیوان معیوب از نصاب صحیح به عنوان زکات داده نشود، اگرچه جزء نصاب شمرده می شود. اما اگر تمام نصاب مریض باشند و مرض همهٔ آنها یکی باشد دادن یکی از همین حیوان مریض کفایت می کند.

مصرف زکات :

اول: فقیر و مسکین یعنی کسی که مخارج سال خود و کسانی که عهده دار خرج انان است را به نحوی که شایستهٔ آنها است، نه فعلاً و نه تدریجاً ندارند، پس کسی که دارای کسب و کاری است که با آن مخارج خود و عیالاتش را به نحوی که لایق حال او است به دست می آورد جزء فقرا و مساکین نیست و زکات برای او حلال نیست. همچنین کسی که دارای صنعت و ملک و مانند آن است که به وسیلهٔ آن مخارج خود را تأمین می کند. و اگر کسی قدرت بر کسب و کار دارد لیکن از روی تنبلی کار نکند، بنابر احتیاط واجب از گرفتن زکات پرهیز کند و دیگران هم از دادن زکات به او اجتناب کنند. احتیاط واجب آن است که به فقیر بیش از مخارج یک سال زکات داده نشود، چنان که احتیاط واجب آن است که فقیر هم بیش از مخارج یک سالش زکات نگیرد. همچنین بنابر احتیاط واجب کاسب و صاحب ملک و تاجری که کسب یا درآمد ملک یا سود آن کفایت خرجشان را نمی کند، آن است که هم در زکات دادن دیگران به آنها و هم در گرفتن آنها به مقدار جبران کمبود درآمد بسنده شود. واجب نیست به فقیر اعلام شود که آنچه به او داده می شود زکات است، بلکه اگر از کسانی است که شأن خود را برتر از آن می بیند که زکات بگیرد و از گرفتن آن شرم دارد مستحب است در ظاهر به عنوان هدیه داده شود و در واقع زکات حساب شود.

دوم: بدهکار یعنی کسی که با وجود کسب و درآمد بابت مخارج زندگی، به دلیل مصارف مشروع و غیر معصیت (مثل بدهی مهریه، دیه، ایراد خسارت) مدیون و بدهکار شده و توان ادای بدهی را ندارد.

سوم: فی سبیل الله منظور از سبیل الله مصارفی است که به مصلحت عموم مسلمین و اسلام است، مانند ساختن پل، راه، خیابان و اصلاح آنها و هر آنچه که با آن تعظیم شعائر و برتری کلمه اسلام حاصل شود یا فتنه و فساد را از حوزهٔ اسلام یا از بین دو قبیلهٔ مسلمین برطرف

کند و مانند آن، نه مطلق کارهایی که موجب تقرّب به خدا است، مانند اصلاح بین زن و شوهر و فرزند و پدر یا عملی که به صلاح گروه خاص یا محل خاصی دارد.

چهارم: در راه مانده کسی که به مسافرت غیر معصیت سفر کرده و هیچگونه دسترسی و امکان تأمین هزینه حتی به صورت قرض را ندارد ـ هر چند در شهر خود فقیر نباشد ـ می تواند به اندازه ای که بتواند به منبع مالی ـ هر چند به صورت قرض ـ دسترسی پیدا کند، زکات دریافت کند و چنانچه مقداری از زکات باقی ماند، باید عودت دهد.

شرایط کسانی که زکات دریافت می کنند

اول: ایمان، یعنی اعتقاد به امامت دوازده امام علیهم السلام، پس به کافر و مخالف با مذهب حق زکات داده نمی شود، حتی به گروههای شیعهٔ غیر دوازده امامی زکات داده نمی شود، هر چند مستضعف ـ یعنی جاهل به حق ـ باشد، مگر آنکه با پرداخت زکات دل‌های ایشان به مذهب حق جذب شود.

دوم: بنابر احتیاط واجب شرابخوار نباشد، بلکه بنابر احتیاط واجب آشکارا امثال این گناه کبیره را انجام ندهد، بلکه در صورتی ندادن زکات موجب ترک گناهان دیگر می شود، باید از دادن زکات به گناهکار خودداری شود. این شرط اختصاص به فقیر دارد و دیگر موارد مصرف این شرط را ندارند.

سوم: واجب النفقهٔ مکلف نباشند، یعنی فرزندان ـ هر چه پایین رود ـ و والدین ـ هر چه بالا رود و زن دائمی مکلف نباشند.

چهارم: اگر مکلف سیّد نباشد، نمی تواند زکات خود را به سیّد بدهد، مگر آنکه فقیر مضطر باشد، یعنی راه دیگری برای رفع نیاز او موجود نباشد، اما برعکس اشکال ندارد، یعنی مکلف سیّد باشد و فقیر غیرسیّد.

جایزه در مسابقات مجازی

سوال1: بازی برخطی هست به این صورت که دو نفر بازی می کنند و هر کس که برنده شد، جایزه می گیرد. مسابقه ها توسط شخص ثالث برگزار می شود و برای ورودی در مسابقه ها یک مبلغی گرفته می شود و تمام مبلغ ورودی ها، به برنده داده می شود. ایا این نوع مسابقه ها حکم قمار را دارد؟

جواب: اگر از ابتدا توافق بر این است که جمع مبالغی که تحت عنوان ورودی گرفته می شود به فرد برنده داده شود، حکم قمار را دارد و جایز نیست.

نماز خواندن در واحدهایی که هنوز تحویل افراد نشده

سؤال2: بنده در مجموعه‌ای که در حال ساخت می باشد (طرح مسکن ملی) پیش نماز هستم، تعدادی از ساختمان ها آماده تحویل هست ولی هنوز تحویل متقاضی نشده ولی صاحب این ساختمان ها تعدادی افراد خاصی هستند مثلاً هزار نفر از مردم شهر، می‌دانیم که اینها صاحب این واحدها هستند ولی هنوز به صورت مشخص کدام واحد مال چه کسی است تعیین نشده است. ۱- آیا می‌توان (تا صاحب واحد مشخص و تحویل داده نشده) از این واحدها به عنوان نمازخانه استفاده کنیم؟ ۲- آیا می توان از این واحدها برای کارهای اداری مجموعه استفاده کنیم؟

جواب: استفاده در حد متعارف که ضرر و زیانی وارد نشود، اشکال ندارد.

فروش پول نقد به صرافی ها به صورت نسیه

سؤال3: مرسوم است که صرافی ها با گرفتن مثلا ده میلیون پول نقد به مقدار یازده میلیون به حساب شخص واریز می کنند و با فرضی که منع قانونی نداشته باشد، چون غرض عقلایی در میان است ایراد ندارد، ولی برخی صرافی ها به صورت نسیه پول نقد را می خرند مثلا یک ماهه به دوازده میلیون، آیا در این فرض هم ایراد ندارد؟

جواب: در فرض سؤال، اشکال ندارد.

تخریب مسجد به جهت توسعه خیابان

سؤال4: مسجدی را در اثر طرح توسعه خیابان، خراب کرده و در کنار آن مسجد دیگری ساخته اند ؛ آیا لازم است محدوده مسجد قبلی، با نصب تابلو و یا نشانه ای مشخص شود، آیا رعایت احکام مسجد در مورد آن لازم است؟ (مانند عدم توقف جنب، حرام بودن نجس کردن و وجوب فوری برطرف کردن نجاست) و اگر برخی مردم اطلاع ندارند و احیانا زباله می گذارند که موجب بی احترامی است، واجب است ایشان را مطلع کنیم؟

جواب: اگر به گونه ای است که امکان رجوع به مسجدیت ندارد، حکم مسجد را ندارد.

تطهیر داخل دهان

سؤال5: داخل دهان که با خون لثه، نجس شده به چند بار آبکشی نیاز دارد؟ اگر خون لثه تا مدتی بند نیاید، مانع تطهیر می شود؟

جواب: اگر در داخل دهان، خون یا هر نجس دیگری (حتی بدون شستن) از بین برود، داخل دهان پاک می شود و به تطهیر با آب نیاز نیست.

استفاده از کتاب هنگام آزمون

سوال6: استادی استفاده از جزوه در امتحانات پایان ترم را مجاز اعلام کرده و صریحا بیان می کند که آزمون جزوه باز است ؛ آیا استفاده از جزوه در این صورت اشکال دارد؟

جواب: در هر صورت رعایت مقررات آموزشگاه لازم است، اگر این کار تخلف از مقررات محسوب نشود اشکال ندارد و در غیر این صورت جایز نیست.

وظیفه مأموم در نماز جماعت

سؤال7:

۱- اگر امام جماعت در جایی که باید نماز را بلند بخواند، سهواً آهسته بخواند یا در جایی که باید آهسته بخواند، سهواً بلند بخواند ؛ آیا بر عهده نمازگزاران هست که تذکر دهند؟

۲- اگر نمازگزار با کلماتی از قرآن یا ذکر، امام را متوجه کند آیا نماز او باطل می شود؟

جواب:
۱) تذکر واجب نیست.
۲) اگر نمازگزار کلمه ای را با قصد قرآن یا ذکر بگوید و موقع گفتن آن، صدا را بلند کند تا مطلب را به امام جماعت بفهماند، اشکال ندارد.

احکام قمار و شرط بندی (بخش اول)

قمار به بازی ای گفته می شود که دو طرف بر سر بُرد مالی از طرف مقابل با هم بازی می کنند. تفاوت نمی کند قمار با وسایل قمار انجام شود که معمولا با آن قمار می کنند یا با وسایلی باشد که برای قمار نیست، مثل گردو، منچ و ...

تحقق قمار متوقف بر دو امر است: ۱- بازی باشد. ۲- بین دو طرف بازی، برد و باخت مالی باشد، یعنی از بازنده چیزی که ارزش مادی دارد به برنده منتقل شود.

قمار در رایانه بازی های رایانه ای که در آن برد و باخت وجود دارد، به دو صورت است:

1- بازی بین دو طرف یا بیشتر است، مثلاً دو نفر (کنار هم یا دور از هم و از طریق اینترنت) در رایانه همراه با برد و باخت بازی می کنند، این بازی قمار و حرام است.

۲ -بازی طرف مقابل ندارد و یک نفر به تنهایی در رایانه بازی می‌کند، مثلاً در نرم‌افزار نرد یا پاسور بازی می کند و در آن برد و باخت وجود ندارد، در این صورت (اگرچه بازی با آلات قمار بدون برد و باخت هم حرام است) ولی چون این نوع بازی طرف مقابل ندارد، اشکال ندارد.

قمار در دستگاه بخت آزمایی امروزه یکی از انواع قمار این است که اشخاص وارد قمارخانه می شوند و ژتون یا بلیط (که خریده اند) یا پولی را در دستگاه قرار می دهند و دستگاه حرکت می‌کند و شماره‌ای را (بر اساس شانس) برای شخص تعیین میکند، در صورتی که شمارهٔ خاصی نصیب او شده باشد، مبلغی را برنده می شود وگرنه، پولی را که پرداخت کرده است، از دست می دهد، این همان قماری است که در قمارخانه‌های معروف دنیا رایج است ولی قمار مصطلح شرعی نیست ؛ چون قمار در فرضی است که بازی بین دو نفر انجام شود اما در عرف ما به این روش نیز قمار می‌گویند، این نوع نیز بنابر احتیاط واجب حرام است و فرد برنده مالک مبلغ نمی شود.

احکام قمار و شرط بندی (بخش دوم)

انواع بازی با توجه به اینکه ممکن است بازی با وسایل مخصوص قمار انجام شود یا با غیر آنها، به دو نوع تقسیم می شود:

بازی با وسایل قمار، دو صورت دارد:

صورت اول: بازی با وسایل قمار همراه با برد و باخت مال، یعنی طرفین بر سر بُرد مال، ورق بازی کنند و کسی‌که بازی را برنده شود، مال را بر دارد ؛ این نوع بازی، قمار و حرام است.
صورت دوم: بازی با وسایل قمار بدون برد و باخت مال، مثل بازی با ورق بدون شرط‌بندی بر سر مال، این صورت نیز هر چند قمار نیست (چون بر سر مال نیست) حرام است، زیرا بازی با وسایل قمار مطلقاً حرام است.

بازی با غیر وسایل قمار
الف) بازی همراه با شرط بندی، که دو نوع دارد:
صورت اول: دو نفر یا بیشتر زورآزمایی می کنند یا در شنا یا کشتی بر سر مالی مسابقه می دهند و مال به برنده تعلق می گیرد، هر چند این نوع (با توجه به اینکه به آن بازی گفته نمی شود، بلکه مسابقه است) قمار نیست، اما بنابر احتیاط واجب حکم قمار را دارد و حرام است، مگر در اسب‌سواری و تیراندازی ؛ این نوع مسابقه در صورتی حکم قمار دارد و حرام است که مالی که مورد مسابقه است و برنده مالک آن می شود، از ملک طرفین مسابقه باشد، اما در صورتی که فرد دیگری (غیر از مسابقه دهندگان) مال را قرار داده باشد و به برنده بدهد، حکم قمار را نداشته و اشکال ندارد. مثال: کسی می‌گوید هر کدام از شما دو یا چند نفر توانست بیشتر بدود یا زیر آب بماند، این مبلغ را به او می دهم. در این فرض از جیب مسابقه‌دهندگان مالی خارج نمی‌شود تا به جیب دیگری برود، بلکه مال را فرد دیگری می‌دهد. مثل مسابقاتی که در دنیا متداول است و به تیم برنده جایزه داده می‌شود.
صورت دوم: بازی بر آن صدق می کند، مثل گردو بازی یا دوز بازی، که هر چند بازی با غیر وسایل قمار است، اما چون اولا بازی است و ثانیا همراه با برد و باخت مالی است، این نوع بازی قمار و حرام است.

ب) بازی یا مسابقه بدون شرط بندی مالی اگر دو نفر یا بیشتر با غیر وسایل قمار بدون شرط بندی مالی بازی کنند یا مسابقه دهند، مثل گردو بازی یا مسابقهٔ خطاطی، مشاعره و امثال اینها، اشکال ندارد و حرام نیست.